

indbydende, og det er da godt fundet på.

Finn H. Lauridsen

Jørgen Sthyr: Dansk Grafik 1500–1800. (Gyldendal, 1970), 299 s. Dansk Grafik 1800–1910. (Gyldendal, 1970), 331 s.

De to bind spændende fra Jacob Binck og de tidligste træsnitsillustrationer fra o. 1500 og frem til Willumsen, Olivia Holm-Møller og Aksel Jørgensen er et uændret fotografisk optryk af udgaven fra fyrrerne. Værkets værdi for kunsthistorien er indiskutabel; men dets rige billedudvalg gør det samtidig til en væsentlig kildepublikation for kulturhistorien. Teksten er karakteriseret af et nøgternt sprog og de gennemgående fordomsfrie, dækkende iagttagelser.

Desværre har forfatteren ikke ført det sidste bind up-to-date; behovet for en fremstilling af den danske grafiks udviklingsveje inden for de sidste halvtreds år er stort. Det havde bl. a. været rimeligt at supplere værket med populærgrafikken, der trådte frem i 30'ernes magasiner, ligesom en behandling af kunsttidsskrifternes grafik føles nødvendig i denne sammenhæng.

Lars Dybdahl

Povl Eller: Portrætsamlingen på Gammelkjøgegaard. (Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg, 1970), 92 s.

Gammelkjøgegaards portrætsamling rummer 55 numre, og er således i forhold til andre herregårdssamlinger af moderat omfang. Yderpunkterne

spænder over tre århundreder: Det ældste er Birgitte Rosensparreportrættet fra ca. 1576 og det yngste malede Elisabeth Jerichau Baumann i 1863. Inden for dette tidsrum falder billedrækken uden større tidsmæssige spring.

Indledningsvis giver forfatteren et overblik over samlingens historie og fremhæver de ældste malerier som de mest betydningsfulde. Disse er også alle taget med blandt de gengivne portrætter, hvis antal er en værdifuld støtte til den grundige og præcise karakteristik, som følger hvert nummer i samlingen.

Lars Dybdahl

Thorkild Roepstorff: Operahuset i København. (Nyt Nordisk, 1970), 136 s.

Operahuset huser nu Østre Landsret, og bogen, forfattet af en af rettens dommere, er »skrevet i 50-året for Landsrettens indflytning«. Det er hovedsageligt det bygningshistoriske, der er bogens kerne; og den er resultatet af grundige arkivstudier både af aktstykker og tegningsmateriale.

Bygningen blev påbegyndt 1701 som operahus og stod færdig i 1703. Det har været usikkert, hvem arkitekten var; men ud fra stilanalyser og redegørelser for den kongelige bygningsforvaltnings opbygning, når forfatteren frem til, at bygningen skyldes kgl. bygmester Johan Conrad Ernst. Perioden som operahus blev kort; formentlig allerede 1708 gik den sidste forestilling over scenen. Fra 1717 og til 1861 var huset derefter benyttet af de to kadetakademier; derefter var det kaserne og fra 1884 rigsdagsbygning. De forskellige ombygninger følges nøje og bl. a. re-

degøres kort for modsætninger mellem Folketinget og ministeriet Estrup om indretningen.

Vagn Dybdahl

Kjeld Kayser og Poul Strømstad: Åbenrå 26. (Foreningen til gamle Bygningers Bevaring, Arkitektens forlag, 1970) 72 s.

Huset Åbenrå 26 fra midten af 1700-tallet følger det hævdvundne skema for beboelseshuse, som de formedes i tiden efter Københavns brand 1728. Ejendommen, hvor forhus og baghus – adskilt af gården – forbindes gennem et sidehus, er det sidste intakte eksempel fra det 18. århundrede på denne borgerhustype.

Suppleret med opstalter, sektioner og planer er publikationen, der knytter sig naturligt til »Ildebrandshuse«, en omhyggelig gennemgang af husets bygningshistorie. Bogens sidste del giver et lige så værdifuldt billede af beboerne, deres sammensætning og bohave. Forfatterne peger i dette afsnit bl. a. på den store lejerudskiftning og de trange boligforhold; i 1855 nåede beboerantallet således sit maximum med 119 personer, mens der til sammenligning i 1965 kun var 12 beboere i Åbenrå 26. Til begge afsnit i bogen er et meget vellykket fotografisk billedmateriale.

Lars Dybdahl

Knud Voss: Bygningskunst i Søllerød 1670–1970. (Historisk-topografisk Selskab for Søllerød Kommune, 1970) 192 s.

Forfatteren har udvalgt de behandlede monumenter med omhu for at skabe

et alsidigt billede af de forskellige stilarter og bygningsfunktioner, som er repræsenteret i Søllerøds bygninger. Teksten går punktvis frem i sin gennemgang, der dels er kronologisk, dels typologisk. Den fotografiske dokumentation, som omfangsmæssigt udgør den største part, ligger på linie med teksten, idet der kun er ganske få næroptagelser af bygningsudsnit svarende til de manglende tilbuds-gående analyser af de enkelte bygninger.

Bogen, der lægger meget vægt på den ydre fremtoning, må opfattes som en kortfattet præsentation og bør være en indledning til et større arbejde, der foruden den stilistiske klassifikation eksempelvis også må undersøge, hvorledes arkitekturen har fungeret som beboelse, og hvordan socialstrukturen har udviklet sig i det behandlede område. Ad denne vej vil der komme en sammenhæng bygningerne imellem; den er svær at komme ind til i det foreliggende arbejde, hvor et kort over den udvalgte arkitekturs geografiske placering ville have været et værdifuldt tillæg.

Lars Dybdahl

Olaf Olsen: I Jacob Madsens fodspor. Biskop C. T. Engelstof's fynske kirkebeskrivelser. (Odense Universitetsforlag, 1970) 60 s.

I 1853 udsendtes Jacob Madsens visitatsbog, hvor forfatteren, der var Fyns biskop fra 1588 til 1606, bl. a. fortæller om øens kirkebygninger og opregner det vigtigste inventar. Samme år påbegyndte C. T. Engelstoft sit arbejde »Kirkerne i Fyens Stift«, en visitatsbog ment som et tillæg til og uddybning af Jacob Madsens kirkebeskrivelser. Dr. Olaf Olsen giver